

CALANCA

vol. *Girona*, 449) escriu *Calanans*. Tanmateix, JCor. observa (1964) que un dels informadors de Cadaqués pronuncià algun cop *kalónáys*, si bé ni l'altre subjecte d'aquest mateix poble ni el de Roses no ho digué mai així. Es veu que, oblidat el significat de *carenar*, hom ha tendit a reduir el nom a mots cogneguts: ficant-hi molts *cala*, i alguns, *naus*. J. C.

CALANCA

Calanca dets Aubardans, a la costa de Capdepera de Mallorca (Mapa Mascaró 22F9).

ETIM. Del català *calanca* 'caleta' (cf. *DECat* II, 404 a1-45; *E. T. C.* II, 211). *Albardà*, *DECat* I, s. v. J. F. C.

CALANDURA

J. Martí Gadea (*Terra del Xè* I, 93) explica que *Calendura* i *Calendureta* són els ninots de la torre del rellotge del Palau d'Altamira d'Elx, que, amb maces de ferro, peguen a les campanes quan toquen les hores i quarts, respectivament. J. Martí Gadea afegeix: «son estrany nom se creu que ve de *kalendes*».

PRON. MOD. JCor. recollí, però, la pron. *kalandúra* en les enquestes de l'any 1964.

ETIM. Probablement ha de venir d'una forma mossàrab arabitzada *CANTA L'HORA* > *candalura* > *calandura*. El sentit no convé a una forma HOMO *CALENDORUM (per CALENDARUM), que sols podria significar «home del principi de mes». J. F. C. [En passar per l'àrab, pron. amb *ṭ* sonora «fortis» fou oït com *d* sonor pels nostres.]

Calanies, V. *Canalilles*, s. v. *Canal*

CALAONS

Antic poblat del Conflent situat al terme de Catllà, cantó de Prada. Avui en resta, al Nord, un santuari dedicat a Sant Jaume.

DOC. ANT. *Casalone* 968 (Abadal, *Eixalada*, 198), *Casalono* 985 (Alart, *Bull. Soc. Agr. Sc.* x, 82), *villare Chasalons* 1053 (Alart, *Cart. rouss.*, 7), *Sent Jacme de Casalons* 1317 (P. Vidal, *RLR xxxi*, 68), *Sci. Jacobi de Casallonibus* 1435 (Alart, *Doc. géogr. hist.*, 599).⁴⁵ Mencions addicionals (Ponsich, *Top.*, 100): *villare Casalons* 1011, *G. de Chasalons* 1180, *villarum Casalons* 1212, *S. Jacobi de Casalonibus* 1399-1400, *Calasans* 1409, 1420, *Sant Jaume de Callaons* 1612, *hermita de Sant Jaume de Calabons* 1688.

ETIM. Es pot conjecturar que l'origen d'aquest NL sigui CASÀLE més el sufix dim. pl. -ONES; així *Cazalóns* > *Calazóns* > *Calaóns* amb metàtesi (z...l > l...z) seguida de la pèrdua dissimilatòria de la -s- (-z-), la qual s'esdevé sovint en català quan hi ha una altra s dins el mateix mot (*LleuresC*, 210, 255-56); cf. el resultat intermedi *Calasons* en documents de 1409 i 1420. Aquesta etimologia, a més a més, rep suport de les accepcions que tenia CASÀLIS en el baix llatí de Catalunya: 'conjunt d'edificacions rurals i el terreny

que ocupen', 'veïnat', entre altres.¹

També fóra possible, però, que el NL que ens interessa vingues de CASA amb aglutinació del NP germ. ALO en genitiu (Förstemann, *Altd. Nam.*, 52) potser de CASA-ALONIS, i que en aquesta combinació tingues lloc la metàtesi de les -s- i -l-: *Casa-alonis* > *Calazóns* > *Calazóns* > *Calaóns*. A favor d'aquesta interpretació hi hauria el NL menor *Santaló*, antic indret pròxim a Begudà, entre Olot i Banyoles, i cognom molt arrelat en aquella zona, si vingues d'un a *Sant Aló* > SANCTU-ALONE, evidentment un antic sant local de la mateixa zona. Cf. *Montem Allonem* 872 (Marca, 755), entre el Coll de Principi i Talaià; *Fontalona*, font al terme de Riner (Solsonès), potser de FONTE-ALONE o més aviat de *Font-torona* (?). Però almenys en part aquests noms vénen d'un NP en τ.²

Tot i això, la documentació antiga sembla indicar l'etimologia *CASALŌNE (cf. *Casalone* 968, *Casalono* 985), el descendent del qual podria haver-se convertit en plural (*villare Casalons* 1011, *villare Chasalons* 1053) a conseqüència de la construcció de diversos habitatges addicionals al mateix indret. Cal notar així mateix *Casalons*, nom d'una masia al te. de Pruit (Les Guilleries) (*BDLC XII*, 233), i *Casaló*, nom d'un gorg al te. d'Olost (Lluçanès) (*AlcM*, s. v.). Ph. R.

¹ Veg. Bast.-Bass., *Gl. Med. Lat. Cat.*, s. v. *casalis*. Avui s'usa cat. *casal*, entre altres, en el sentit de 'casa arruïnada', 'casalot' a les comarques del NE. del domini lingüístic (*DECat* II, 604b34-605a30).

² Veg. *DECat* VIII, s. v. *toron*; i per a *Santaló*, veg. estudi més satisfactori en l'art. especial.

Calàpec, -lap, *Beni*, V. *Calaf*.

³⁵ CALÀPET, CALAPATAR

1) *Son Calàpet*, partida d'Es Castell (Menorca) (XLIV, 70.26) (Mapa Mascaró 12E8).

2) *Barranc del Calapatar*, prop de Calaceit (Mataranya) (*BHGeogBAR* I, 70).

ETIM. Del català *calàpet* 'gripau', que probablement ve de l'hispanic pre-romà *CALAPPACU, potser emparentat amb *CARAPACCIA 'carabassa' (cf. *DECat* IV, 276a50-280b13). *Calapatar* és un col·lectiu de *calàpet*. Cf. l'etim. de *Benicalap* a l'art. *Calaf*. J. F. C.

CALASSANÇ

⁵⁰ Poble de la Baixa Ribagorça.

PRON. MOD.: *kalasáns*, oït per JCor. a Corçà (xv, 190), Almacelles (xvii, 81), Camporrells (xvii, 200); *kalasánθ*, a Sant Esteve de Llitera (xvii, 164) i a Peralta (xvi, 144).

DOC. ANT. *Chalasanç* a. 1063 (*Liber feud.* I, 55), *Calasancio* a. 1067 (*Liber feud.* I, 154), *Calasanz* a. 1102 (Serrano Sanz, *Not. hist. Ribag.*, 34), *Calasanci* a. 1103 (Serrano Sanz, 35), *Calasanz* a. 1116 (Serrano Sanz, 264), a. 1151 (Kehr, *Papsturk.*, 328), *Calasanc* a. 1165 (Kehr, 411), *Calasanz* a. 1173-76 (Kehr, 474)